

Bruksela, 17 maja 2021 r.
(OR. en)

8592/21

RECH 199

NOTA

Od:	Prezydencja
Do:	Komitet Stałych Przedstawicieli / Rada
Dotyczy:	<i>Przygotowanie Rady ds. Konkurencyjności w dniach 27–28 maja 2021 r.</i> Odnowienie europejskiej przestrzeni badawczej – jak przygotować wdrożenie ambitnej europejskiej przestrzeni badawczej na najbliższe dziesięciolecie – <i>Deбата orientacyjna</i>

Delegacje otrzymują w załączeniu notę prezydencji pt. „Odnowienie europejskiej przestrzeni badawczej – jak przygotować wdrożenie ambitnej europejskiej przestrzeni badawczej na najbliższe dziesięciolecie” z myślą o debacie orientacyjnej, którą Rada ds. Konkurencyjności przeprowadzi w dniu 28 maja 2021 r.

Odnowienie europejskiej przestrzeni badawczej – jak przygotować wdrożenie ambitnej europejskiej przestrzeni badawczej na najbliższe dziesięciolecie

Wprowadzenie i informacje ogólne

Kontekst

1. W 2000 roku Rada wyznaczyła cel polegający na urzeczywistnieniu europejskiej przestrzeni badawczej (EPB), a w 2008 roku określiła **wizję na 2020 rok**¹ Wizja ta obejmowała aspekt dotyczący wewnętrznego rynku badań naukowych, w tym transgraniczną mobilność naukowców i otwarcie rynku pracy dla europejskich naukowców, przy jednoczesnym zapewnieniu im lepszych struktur kariery, sprzyjających życiu rodzinnemu. Jeśli chodzi o przepływ wiedzy i korzystanie z niej, wspomniana wizja promowała optymalne wykorzystanie własności intelektualnej w połączeniu z otwartym dostępem do wiedzy i innowacji. W kwestii struktury systemów badawczych przewidywała dalsze rozwijanie doskonałości naukowej i zapewnienie światowej klasy infrastruktury badawczej.
2. **Część tej wizji udało się zrealizować** – wzajemne powiązania i więzy współpracy między naukowcami i społecznościami badawczymi w całej Europie zacieśniły się dzięki programom ramowym UE w zakresie badań naukowych i innowacji oraz innym wspólnym działaniom transnarodowym, takim jak infrastruktury badawcze i inicjatywy w zakresie wspólnego programowania. Utworzone sieci są trwałe, aczkolwiek ich rozmieszczenie w całej Europie jest nierównomierne; doprowadziły one do zwiększenia poziomu „usystemowienia” krajowych systemów badawczych na szczeblu europejskim, jak odnotowano w literaturze naukowej i co uwidoczniło się w związku z brexitem, kiedy zmierzono wpływ odłączenia się systemu brytyjskiego od systemu europejskiego.

¹ Rada Unii Europejskiej 7652/1/08/REV1.

3. **Polityki krajowe i regionalne**, które faktyczne mają znaczenie, są wzajemnie powiązane i współzależne i tworzą **ponadnarodowy poziom europejski**, jako swego rodzaju „system systemów” i integralna część wspólnych europejskich strategii politycznych w zakresie badań naukowych i innowacji.
4. **Wspólne europejskie wartości i zasady** już istnieją i tworzą nasz wspólny etos; zrodziły się w drodze intensywnej współpracy i konkurencji między naszymi społecznościami naukowymi i technologicznymi. Obejmuje to dość dobrze zharmonizowany i dostosowany zestaw norm i procedur na wielu poziomach, od programowania badań po ich wyniki i ocenę. Minęły już czasy pierwszych programów ramowych z lat 80. XX wieku, kiedy to kultura, języki i inne specyficzne cechy narodowe miały faktyczne znaczenie i utrudniały współpracę, nawet tę codzienną. Na długiej drodze do europeizacji badań naukowych dokonaliśmy już wiele.

Czas na nową wizję?

5. Minęło przeszło 10 lat między momentem określenia wizji europejskiej polityki w zakresie badań naukowych i innowacji na 2020 r. i wyznaczenia przez Radę Europejską celu zakładającego urzeczywistnienie do 2014 r. europejskiej przestrzeni badawczej² a decyzją trzech prezydencji – niemieckiej, portugalskiej i słoweńskiej – które postanowiły uczynić krok naprzód i **wskazać odnowienie EPB jako swój nadrzędny cel w dziedzinie badań naukowych i innowacji**.
6. W następstwie tej decyzji Rada, państwa członkowskie i Komisja przystąpiły do intensywnych prac. Wśród podjętych działań są: istotna opinia ERAC w sprawie przyszłości EPB³, komunikat Komisji Europejskiej z września 2020 r. pt. „Nowa europejska przestrzeń badawcza na rzecz badań naukowych i innowacji”⁴ i wydane w jego następstwie konkluzje Rady w sprawie nowej europejskiej przestrzeni badawczej⁵, a także trwające prace grupy eksperckiej „Forum EPB na rzecz Transformacji”, której zlecono opracowanie opinii na temat treści przyszłego paktu na rzecz badań naukowych i innowacji, w tym zasad i wartości oraz potencjalnych celów, które mają zostać osiągnięte. W ramach tego forum podejmowane są wstępne kroki w celu wspólnego opracowania, na poziomie programowania, listy tematycznych i strukturalnych priorytetów i działań EPB.

² EUCO 2/11.

³ ERAC 1201/20.

⁴ 11400/20 + ADD1.

⁵ 13567/20.

7. **Cele** nowej EPB, przedstawione w konkluzjach Rady z grudnia 2020 r., określono jako zorientowane na naukowców, oparte na wartościach i doskonałości oraz nastawione na oddziaływanie. Za ważny aspekt uznano podział odpowiedzialności między państwami członkowskimi i Komisją, w tym silniejsze angażowanie obywateli i zainteresowanych stron, podobnie jak różnorodność ekosystemów oraz ukierunkowanie na to, by badania naukowe wносиły wkład w stawianie czoła globalnym wyzwaniom społecznym i w inne polityki publiczne.
8. Obecnie, gdy trwa wychodzenie z kryzysu pandemicznego i rozpoczyna się dyskusja o przyszłości Europy, **określenie, w jaki sposób nauka i technologia mogą wnieść wkład w przyszłość Europy, jest ważniejsze niż kiedykolwiek wcześniej, a kwestią o kluczowym znaczeniu jest zapotrzebowanie na zmienioną wizję EPB.** Wnioski wyciągnięte podczas kryzysu i wpływ kryzysu na krajowe i europejskie ekosystemy badań naukowych i innowacji są niezwykle istotne na każdym szczeblu; unaocznili one wszystkim nadrzędne znaczenie bazy wiedzy w przewyżnianiu kryzysów i zasadniczą rolę otwartej współpracy oraz dzielenia się wynikami i danymi w całej Europie i poza nią.
9. Aby stawić czoła wyzwaniom, a jednocześnie utrzymywać i rozszerzać solidną bazę wiedzy na szczeblu europejskim, obejmującą cykl wiedzy od badań podstawowych po wykorzystanie na rynku, musimy określić wizję i wyznaczyć jasne kierunki polityki dotyczące przyszłości EPB na najbliższe dziesięciolecie. Ważne wydaje się – i nadeszła ku temu sprzyjająca okazja – by ministrowie ds. badań przeanalizowali tę kwestię i m.in. zastanowili się nad nadrzędnymi celami i przesłankami w zakresie ustalania priorytetów dotyczących programowania i finansowania.

Jak przygotować wdrożenie ambitnej EPB na najbliższe dziesięciolecie

10. Chociaż panuje zgoda co do odnowionej EPB, co do potrzeby przyciągania i zatrzymywania największych talentów w celu prowadzenia badań naukowych oraz co do potrzeby dalszego promowania instytucji badawczych i zwiększenia finansowania, ukończenie tworzenia wewnętrznego rynku badań jest wciąż przedsięwzięciem niezrealizowanym, pomimo poczynionych już istotnych kroków. Podjęte działania obejmowały mechanizmy i środki (prawo miękkie), które pozostają w dużej mierze aktualne, ale wymagają rozszerzenia i wzmocnienia, w tym z myślą o tym, by promować równe szanse dla wszystkich, zwłaszcza niezależnie od płci, stale rozwijać i rozpowszechniać zasady otwartej nauki i infrastrukturę niezbędną do ich wspierania lub rozwijać sieć infrastruktur europejskich (ESFRI) koordynującą europejską strategię na rzecz infrastruktur m.in. poprzez plany działania.

11. Należy jeszcze opracować w pełni rozwinięty rynek wewnętrzny dla naukowców i zakończyć jego tworzenie, w tym jego warunki ramowe. Jednym z podstawowych elementów jest **kariery naukowców i ocena badań**. Krok w tym kierunku już uczyniono i spodziewane jest zatwierdzenie konkluzji Rady pt. „Pogłębianie EPB: zapewnić naukowcom atrakcyjne i stabilne ścieżki kariery i warunki pracy oraz urzeczywistnić cyrkulację talentów”; po raz pierwszy przyjmujemy całościowe podejście systemowe zorientowane na naukowców, łączące różne polityki i instrumenty, które bezpośrednio wnoszą wkład w to podejście, przy jednoczesnym poszanowaniu wielopoziomowych kompetencji i autonomii organizacji prowadzących badania naukowe i instytucji szkolnictwa wyższego. Jak stwierdzono we wspomnianych konkluzjach Rady, które mają zostać zatwierdzone, kluczowe znaczenie ma opracowanie europejskich ram kariery naukowej, a także urzeczywistnienie cyrkulacji talentów, przy jednoczesnym wskazaniu czynników powodujących niejednolity przepływ naukowców i zajęciu się tymi czynnikami oraz wspieraniu systemu obserwowania i monitorowania karier naukowych i cyrkulacji talentów.
12. Nowe podejście uznaje, że naukowcy to wysoko wykwalifikowani i mobilni specjaliści, którym należy zapewnić możliwości i warunki ramowe sprzyjające odpowiednim, trwałym i interoperacyjnym karierom naukowym. Mimo że konkluzje Rady wytyczają ramy i kierunki polityki, które w znacznym stopniu przyczyniają się do realizacji celu, jakim jest jednolity rynek, wciąż konieczne jest opracowanie szeregu narzędzi i metod, aby uzupełnić ramy koncepcyjne i metodologiczne umożliwiające stworzenie w pełni funkcjonalnego rynku obejmującego UE, państwa członkowskie i regiony.

13. Jeśli chodzi o **tworzenie wiedzy**, podstawą podejścia Unii są badania oparte na współpracy, scalone w ramach rozproszonych w Europie sieci doskonałości w dziedzinie nauki i technologii, co umożliwia jednocześnie tworzenie masy krytycznej i ograniczenie powielania wysiłków. Głównym fundamentem procesu tworzenia wiedzy są podstawowe badania naukowe, zatem należy je utrzymywać i wzmacniać w całej Europie, w miarę możliwości w interakcji i połączeniu z inicjatywami w zakresie przedsiębiorczości. Ponadto sieci oparte na współpracy muszą jeszcze zyskać silniejszą tożsamość w Europie i zostać lepiej wyeksponowane na całym świecie. Musimy zadbać o to, by nasze inkluzywne podejście do budowania doskonałości zapewniało europejskim naukowcom i innowatorom najwyższy poziom uznania w taki sposób, aby żaden region europejski nie pozostał w tyle. Można to osiągnąć za pomocą szeregu środków wspierających, przy zachowaniu niezbędnej elastyczności oraz wolności akademickiej. Takie sieci naukowców i instytucji powinny jako pierwsze skorzystać na utworzeniu w pełni funkcjonującego, efektywnego i inkluzywnego jednolitego rynku badań naukowych, na którym ich zasoby i pula talentów będą działały w sposób niezakłócony.
14. Jeśli chodzi o przełożenie wizji, celów i założeń na **procesy wprowadzania w życie/programowania** ważne jest zrozumienie możliwych scenariuszy dotyczących sposobów współpracy i dalszych działań, które wdrożono na różnych etapach procesu europejskiego. Jednym ze sposobów jest wzmocnienie naszego **partnerstwa** w strategicznych lub strukturalnych obszarach, które umożliwiłoby państwom członkowskim dalsze koordynowanie swoich programów i priorytetów z inicjatywami na szczeblu UE (europejskie partnerstwa i misje, mapy drogowe ESFRI) z zastosowaniem otwartej metody koordynacji. Innym, uzupełniającym sposobem byłoby **przyspieszenie integracji** w wymiarze wykraczającym poza obecne wspólne narzędzia wspierane przez program ramowy (Europejska Rada ds. Badań Naukowych i Europejska Rada ds. Innowacji) oraz rozszerzenie tego zintegrowanego podejścia na inne struktury lub platformy, które Unia mogłaby ustanowić, aby zapewnić podmiotom europejskim dostęp do wspólnych możliwości oraz pozwolić im na niezakłócone kontakty i łączenie wysiłków w ramach dążenia do bardziej zintegrowanego i inkluzywnego jednolitego rynku badań naukowych.

Pytania

1. Jak widzą Państwo wkład polityk w zakresie badań naukowych i innowacji w przyszłość Europy i jaka powinna być wizja na 2030 r., w tym wizja odnowienia europejskiej przestrzeni badawczej?
 2. Czy stworzenie do 2030 roku jednolitego rynku naukowców i wiedzy wraz z odpowiednimi warunkami ramowymi i normami powinno być jednym z celów nowej wizji obejmującej naukowców, organizacje badawcze, podmioty finansujące oraz mechanizm i organy regulacyjne?
 3. Ponieważ istnieje wiele możliwości realizacji tej wizji, jakie są Państwa zdaniem najlepsze sposoby, procesy i mechanizmy przygotowujące wdrożenie EPB?
-